

"אני רוצה להיות אדם עם שורשים וכנפיים" אמנון שמוש

בשביל הארץ

אוגדן טיולים א' - ח'

"רק שביל כבשו רגלי..."
רחל

"קום והתהלך בארץ..."
בנחבי-אדם, מקום זמן

טיול אביב בית ספרי
כתות א'-ח'
אזור הטיול סובב כנרת

מושגים: מקורות מים, נמל, בוסתן, נדידת ציפורים, הר, עמק, נחל, מעיין, רכס, סלעי בזלת, אגם, סובב כנרת, צמחי פקעת ובצל, דייגים, מבשרי הסתיו, צמח הצבר כחומה, ישוב ערבי קדום.

ערכים: אהבת הארץ, אחריות, עזרה הדדית.

דמויות: רחל המשוררת, אנשי העלייה השנייה, נעמי שמר, בן ציון ישראלי.

שירים: שירי לי כנרת/ עמוס ברזל.
הייתה צעירה בכנרת/ עממי.
קסם על ים כנרת/ מרדכי הוניג.
כנרת/רחל.

רגע חושבים! שאלה למחשבה ודיון
עיסוק בסוגיה הקשורה לשמירה על הכנרת
ומקורות המים. סכר דגניה והעברת מים
במסגרת הסכם השלום עם ירדן.

קסם על ים כנרת

מילים: מרדכי הוניג

קסם על ים כינרת
בשמי התכלת ירח שט
אני שלך ואת שלי
כינרת את, כינרת את אהובתי.

קסם על ים כינרת
בשמי התכלת ירח שט.
על גלי כסף ידי חותרת
גל אל גל, יד אל יד
ילחש כל רז.

יפה את בליל, כינרת
הלב ילחש לך אהובה.
אני שלך ואת שלי
כינרת את, כינרת את אהובתי.

עיצוב גרפי: סטודיו פאן

צילום: פני אלימלך 050-7755878

© כל הזכויות שמורות

רציונל

"בשביל הארץ" אוגדן מ-א' עד ח'

העמקת ההיכרות עם מסורת, תרבות והיסטוריה של העמים החיים במדינת ישראל באמצעות הפעלות מגוונות וחוייתיות.

טיפול תרבות פלורליסטית וסובלנית לזולת ולאחר.

האוגדן הוא בסיס ללימוד בכתות, כל מורה רשאי לבחור להרחיב במידע הרלוונטי לתחום הדעת שלו וללמד את המידע המובא בדרכי למידה שונות ומגוונות. בדרך למידה זו, יוצר המוצר העמקה, הרחבה ושילוב בין תחומי דעת שונים. המפגשים שהאוגדן מזמן נעים במעגלים של אדם, טבע, סביבה, היסטוריה, מורשת וגיאוגרפיה. אם נצליח להביא - גם בטיול, תחומי דעת נוספים; אם ניצור עבור התלמיד "מגרשי אימונים" נרחבים ובלתי סופיים, שבהם נשאל שאלות מערערות; נעמת ונאמת את התלמיד עם זהותו ועם זהות זולתו וחברתו; ניצור מפגש בינו לבין דמויות מכוונות המספרות סיפור מכונן; נביא בפניו דילמות ומחלוקות העוסקות באדם ובמחויבותו לחברה; אם נשכיל ליצור דיאלוגים, בעיות ושאלות, הנרקמות סביב טקסטים מתחומי דעת שונים; אם נדריך אותו ליצירת דיאלוג פנימי עם מורשתו ותרבותו; אם נביא אותו לידי נקיטת עמדה מול שאלה או בעיה, ואם ניצור אצלו מצב תמידי של "חוסר נחת", הרי נמצא כמשפיעים השפעה ניכרת על זהותו. מטרת האוגדן להגביר את תחושת השייכות והאחריות, לחזק את היסודות לאהבת הארץ ושמירה על הסביבה.

מטרת האוגדן להגביר את תחושת השייכות והאחריות, לחזק את היסודות לאהבת הארץ ושמירה על הסביבה.

"בשביל הארץ" הינו אוגדן המכיל בתוכו תכנית טיולים וסיורים בית ספרית. באוגדן מגוון תכנים המרחיבים את הידע על מקומות ואתרים שונים ברחבי הארץ, תוך התייחסות לסיפורי מקום, דמויות מופת, שירים, ביטויים ופתגמים. בכל טיול וסיור התלמידים "יעמיקו שורשים ויצמיחו כנפיים", ילמדו על העבר ויעסקו בדילמות חברתיות, סביבתיות וכלכליות השייכות לעבר, הווה ועתיד, בהתאם לשכבת הגיל. מוצר מארגי זה מזמן עיסוק בשאלות מטפחות זהות בהיבט ציוני, יהודי, אזרחי- דמוקרטי ומחזק את תחושת השייכות לסובב אותנו. המוצר משפיע על הזהות דרך ידע, חוויה ועשייה. הטיול כלמידה חוץ כיתתית מהווה השלמה לתכנית הלימודים ובא לענות על הצרכים הפרטניים והקבוצתיים של התלמידים. הטיול מאפשר להבנות זהותם של המשתתפים בו ומזמן:

בירור ערכים אישיים וקבוצתיים של כל משתתף.

ברור מרכיבי הזהות האישית והחברתית: במה אני יהודי/מוסלמי/נוצרי/דרוזי ובמה אני שונה מקבוצות אחרות באוכלוסיית המדינה.

עידוד גיבוש זהות אישית והעלאת הדימוי העצמי באמצעות למידה והתנסות בהפעלות המעודדות חשיבה ויצירת זהות עצמית.

טיפול היכולת לחיות עם העמימות, ויכולת להכיל תפישות רבות, גם מנוגדות, ויאפשר יצירת סקרנות בקרב המשתתפים ורצון להכיר את בני העם השני ואת תרבותו.

טבלה מארגית

השפעה על זהות התלמיד באמצעות למידה באמצעות טיול בביה"ס "מול גלעד" - בתחום האישי

חזון בית הספר (״לאן״)	חיזוק הידע וההיכרות עם הארץ. חיזוק תחושת השייכות במעגלי אדם, ארץ, עם, תרבות וחברה.
ערכים (״למה״)	חיזוק הידע וההיכרות עם הארץ. חיזוק תחושת השייכות במעגלי אדם, ארץ, עם, תרבות וחברה.
הגורם המארגן (״מה״ תוכני)	מקום, זמן ואדם
נוסחת העבודה (״איך״)	רכישת ידע ולימוד חווייתי
מטרות להבניית זהות יהודית, ציונית, אזרחית	טיפוח בטחון אישי ובטחון קולקטיבי בשבילי הארץ. למידה ועיסוק בדילמות אישיות וקבוצתיות בנושא חלוציות וחלוצים (פסיעות ראשונות+ טיול שנתי כתות ד'). טיפוח מחיבות ואחריות (לנוף, לטבע, לאדם ולחברה). גיבוש חברתי.
התחום האישי	כיצד הנושא משפיע עלי? מה אני יכול ללמוד ממנו על עצמי בהווה ומה אני יכול להפיק ממנו לעתיד? מתן מקום להבעת דעה והקשבה להיבט האישי של כל תלמיד. קיום שיחות מכבדות - שמירה על כללי שיח מכבד. ביטוי אישי במסגרת הנושא: בע"פ, בכתב, ביצירה בסוגי האומנויות השונות ובהיכרות פיסית במהלך הטיול.

* רחובות צפת

השפעה על זהות התלמיד באמצעות טיול בביה"ס "מול גלעד" - בתחום הלימודי

חזון בית הספר (״לאן״)	הנחלת תרבות ישראל ומורשתו כרכיב המחזק את מעגלי השייכות. העמקת האהבה בין אדם לארצו ומולדתו.
ערכים (״למה״)	שייכות לעם, למולדת ולמורשת.
הגורם המארגן (״מה״ תוכני)	אדם (יהודי, ציוני, אזרחי). זמן (עברי). מקום.
נוסחת העבודה (״איך״)	רכישת ידע ולימוד חווייתי רב תחומי.
מטרות להבניית זהות יהודית, ציונית, אזרחית	הבעת עמדה אישית בהקשר לטיעון המרכזי העולה מביקור בתערוכה, מוזיאון, אתר מורשת, אתר הנצחה. התייחסות לערכים המודגשים במסלול הטיול בהלימה למציאות, נקיטת עמדה אישית ומנומקת. זימון רב-שיח בין קבוצות המטיילים ויצירת ״ויכוח לשם שמיים״ על נושא שנז במחלוקת המתוכנן להיות נדון בטיול (כתות ז'-ח'). פריצת מסגרת הלימוד השגרתי כמנוף לקירוב נושאים חברתיים-ואנושיים הנוגעים לעם, לחברה, לארץ, לתרבות, לזמן העברי וכד'.
התחום הלימודי	למידה בינתחומית, סוגיות בתולדות עם ישראל, סוגיות סביבתיות וחברתיות. חיזוק, אהבת הארץ ונכסיה הטבעיים והאנושיים. הרחבת הדעת והעשרת הידע. חיזוק מיומנויות השפה העברית: שיר, סיפור, אגדה, כתבה. מקורות ראשוניים ומשניים. מולדת וחברה: אזורים, מקומות ואתרים בעלי משמעות היסטורית וחברתית. מוסיקה: שירי ארץ, מקום, תקופה. מדע, טכנולוגיה ומחשבים: דגמים, מצגות ותערוכות הקשורות לטיול ואתריו. מתמטיקה: משחקי גימטריה בפתגמים, בערכים, במספרים, בכמויות. גיאוגרפיה: זיהוי רכיבים פסיים/חברתיים/סביבתיים/אורבניים.

* ספסל אלכסנדר ז'יז, בית שארם וקרית טבעון

טבלה מארגית

השפעה על זהות התלמיד באמצעות טיול בביה"ס "מול גלעד" - בתחום התרבותי

חזון בית הספר (״לאן״)	היכרות עם פסיפס אנושי ישראלי.
ערכים (״למה״)	אהבת הארץ והיכרות עימה. שייכות במעגליה השונים. מעורבות חברתית.
הגורם המארגן (״מה״ תוכני)	אדם, ארץ ועם. תקופות היסטוריות.
נוסחת העבודה (״איך״)	יצירת חוויה תרבותית וחברתית.
מטרות להבניית זהות יהודית, ציונית, אזרחית	יצירת חוויה רגשית וחיזוק מעגלי השייכות.
התחום התרבותי	לימוד זמר עברי רלוונטי למקום המטויל. חידון כיתתי/שכבתי בנושאים של ידיעת הארץ בעקבות הטיול.

השפעה על זהות התלמיד באמצעות טיול בביה"ס "מול גלעד" - בתחום הפיזי

חזון בית הספר (״לאן״)	הטיולים מאפשרים הכרות עם מקומות שונים בארץ ומחזקים את תחושת השייכות.
ערכים (״למה״)	שייכות. מעורבות. אחריות.
הגורם המארגן (״מה״ תוכני)	אהבת הארץ.
נוסחת העבודה (״איך״)	ידע, חוויה.

עיצוב זהות והשפעה על זהות אישית וקולקטיבית, באמצעות ביטויים חזותיים.
הבעת הלמידה והעשייה בביטויים פיסיים יצירתיים שונים.
יצירת אינטראקציה בין הביטויים הפיסיים השונים לבין התלמיד: יצירת ״מפגש״ המחייב את התלמיד לפעול מול ועם הסביבה הפיסית.

הצגת תהליך הלמידה במרחבים פיסיים השונים (כתה/ אולם).
פרסום ״לוח טיולים״ בכתה ובאתר הבית-ספרי.
הפצת הלמידה במדיה: אתר כתתי ובית ספרי.
הצגת תהליך הלמידה ותוצריו (מצגת, תמונות, דגם)

השפעה על זהות התלמיד באמצעות טיול בביה"ס "מול גלעד" - בתחום הארגוני

חזון בית הספר (״לאן״)	קידום אינטראקציות חברתיות ועזרה הדדית.
ערכים (״למה״)	כבוד האדם. מעורבות חברתית.
הגורם המארגן (״מה״ תוכני)	שיתוף והשתתפות.
נוסחת העבודה (״איך״)	לימוד וחוויה
מטרות להבניית זהות יהודית, ציונית, אזרחית	יצירת מצבים של סיוע הדדי בין התלמיד לעמיתיו: במסלול, במשימות השדה, וכד'. חשיפה לסדרי חיים, תקנות, חוקים חברתיים ונורמות חברתיות. שיתופי פעולה ועשייה משותפת.
התחום הארגוני	יצירת הרכבי למידה וחוויה שונים לפני, אחרי ובמהלך הטיול.

* מאת א' שזות תל קציר 33 הכנית

טבלה מארגית

השפעה על זהות התלמיד באמצעות טיול בביה"ס "מול גלעד" - בתחום הקהילתי

חזון בית הספר ("לאן")	קשר רצוף עם הקהילה מחזק את המסרים הערכיים ואת תחושת השייכות של התלמידים
ערכים ("למה")	שייכות.
הגורם המארגן ("מה" תוכני)	אדם, קהילה.
נוסחת העבודה ("איך")	לימוד חווייתי. עשייה חווייתית.
מטרות להבניית זהות יהודית, ציונית, אזרחית	חיזוק הלמידה והחווייה בשיתוף הורים, מורים ואנשי קהילה. יצירת שייכות והזדהות כרכיב נוסף להשפעה על זהות יהודית-ציונית-אזרחית. יצירת מפגש בין התלמיד לבין חברי הקהילה.
התחום הקהילתי	הזמנת הורים וחברי קהילה ללימוד, לחוויה ולעשייה משותפים. הזמנת הורים וחברי קהילה מומחים בתחומים הנלמדים. הדרכת תלמידים ע"י הורים וחברי הקהילה.

השפעה על זהות התלמיד באמצעות טיול בביה"ס "מול גלעד" - בתחום החברתי

חזון בית הספר ("לאן")	מיצוי יכולות אישיות וחברתיות. הפרט והחברה כחלק אינטגרלי של עשייה חברתית-חינוכית-ערכית.
ערכים ("למה")	מעורבות חברתית. עזרה לזולת.
הגורם המארגן ("מה" תוכני)	שייכות חברתית ולאומית.
נוסחת העבודה ("איך")	חווייה חברתית. שיתופי פעולה.
מטרות להבניית זהות יהודית, ציונית, אזרחית	עיצוב זהות והשפעה על זהות אישית וקולקטיבית, באמצעות ביטויים חזותיים. הבעת הלמידה והעשייה בביטויים פיסיים יצירתיים שונים. יצירת אינטראקציה בין הביטויים הפיסיים השונים לבין התלמיד: יצירת "מפגש" המחייב את התלמיד לפעול מול ועם הסביבה הפיסית.
התחום החברתי	חלוקת תפקידים בין התלמידים לקראת הטיול ובמהלכו.

* מבט על עמק יזרעאל מבית שאר

כתה ב'

אזור הטיול

צפת

מושגים: ארבעת ערי הקודש, הר, סמטאות, בתי הכנסת, עיר חומה, תשמישי קדושה, פסיפס אנושי, "חצר".

ערכים: כבוד האדם, אהבת הארץ, פיתוח זיקה, מעורבות ואחריות לנופיה הטבעיים והתרבותיים של ארץ ישראל.

מן המקורות: "ואהבת לרעך כמוך", "דרך ארץ קדמה לתורה", "לא הביישן למד", "אל תלבין פני חברך ברבים"

דמויות טיפוסים יהודים בחצר היהודית "מלמד", רבי, סופר סת"ם.

שיר: שירים הקשורים לנושא ומתחברים לחגיגת קבלת ספר התורה. יחידת לימוד על העיר צפת ומאפייניה דרך האומנות ושילוב האומנויות השונות, תנועה, מוסיקה, יצירה ועוד.

רגע חושבים! שאלה למחשבה ודיון
דילמה בהקשר לפסיפס אנושי בעיר צפת כמודל לעיר מעורבת. זהות מקומית וקשר למדינה.

אצלנו בכפר טודרא

הברירה הטבעית
מילים: יהושע סובול
לחן: שלמה בר

אצלנו בכפר טודרא
שלב הרי האטלס
היו לוקחים את הילד
שהגיע לגיל חמש
כתר פרחים עושים לו
אצלנו בכפר טודרא
כתר בראש מלבישים לו
שהגיע לגיל חמש
כל הילדים ברחוב
חגיגה גדולה עורכים לו
שהגיע לגיל חמש
אצלנו בכפר טודרא

לה, לה, לה...

כתה א'

אזור הטיול

דרום רמת הגולן
ומזרח הכנרת

מושגים: הר, עמק, נחל, מעיין, רכס, בזלת, סלעים, אגם, סובב כנרת, צמחי פקעת ובצל, דייגים, מבשרי הסתיו, צבר, ישוב ערבי.

ערכים: אהבת הארץ, עזרה הדדית וגיבוש חברתי כערך המוביל לאחריות, כבוד ומצויינות.

מן המקורות: ההיית או חלמתי חלום? רחל.

דמויות: הנצחת בן שנפל במלחמה. האתר הוקם ע"י חבריו ("עין שוקו").

שיר: שירי לי כנרת/ עודד פלדמן
שיר החצב/ נעמי שמר.

רגע חושבים! שאלה למחשבה ודיון
זהות מקומית וקשר למדינה.

כמו חצב

מילים ולחן: נעמי שמר

כמו חצב להתבצר
במעבה האדמה
ולחכות לסיומה
של העונה הכי חמה
ואחר כך להתמר
וכעמוד עשן לבן
שמועה טובה להעביר
שהחגים כבר באוויר

וכמו ענן להתגשם
מעל חלקת שדה
ריקה
ולהביא לרגבים
את הבשורה הירוקה

שוברי הרוח מגסים
לשמור עלי מן הבאות
במעבה הפרדסים -
אמרו מתי קץ
הפלאות

אמרו מתי קץ הימים
הלא מדבריות שלמים
יש לעבור בניד עפעף
שבין הקיץ והסתיו

וכמו ענן להתגשם...

"קום והתהלך בארץ..."
בנתיבי-אדם, מקום וזמן

"קום והתהלך בארץ..."
בנתיבי-אדם, מקום וזמן

כתה ד' אזור הטיול עמק יזרעאל

מושגים:

קיבוץ, חלוציות, חומה ומגדל, הר, עמק, נחל, רכס.

ערכים: אהבת הארץ- הכרת מקומות בארץ, שיתוף פעולה, קבלת השונה.

מן המקורות: "שמש בגבעון דום וירח בעמק איילון" (יהושע י' 12) קינת דוד "הרי בגלכוע אל טל ואל מטר עליכם..." (שמואל ב' א'). מבחן המים (שופטים ז' 2-7).

דמויות: שאול ובניו, דוד המלך, גדעון, יהושע חנקין.

שיר: שיר העמק/נתן אלתרמן זמר לגדעון/נעמי שמר בהר הגלכוע/ חגי הוברמן.

רגע חושבים! שאלה למחשבה ודין להעלות דילמה מוסרית בנושא שיתוף והשתתפות בחיי הקבוצה. התפתחות היסטורית והמאבק על ההתיישבות בעמק בעבר ובהווה.

שיר העמק
מילים: נתן אלתרמן

באה מנוחה ליגע
ומרגוע לעמל.
לילה חיוור משתרע
על שדות עמק יזרעאל.
טל מלמטה ולבנה מעל,
מבית אלפא עד נהלל.

מה, מה לילה מליל
דממה ביזרעאל
נומה עמק, ארץ תפארת
אנו לך משמרת.

אופל בהר הגלכוע,
סוס דוהר מצל אל צל.
קול זעקה עף גבוה,
על שדות עמק יזרעאל.
מי ירה ומי זה שם נפל
בין בית אלפא ונהלל.

מה, מה...

כתה ג' אזור הטיול עמק יזרעאל ורמת מנשה

מושגים: ארגון בר גיורא, ארגון השומר, חלוצים, עלייה שנייה, חזון ציוני, עבודת כפיים, שמורת טבע, נחל איתן, עמק, "כיבוש האדמה", "כבוש השמירה".

ערכים: אחריות, אהבת הארץ, דבקות במטרה, חריצות.

מן המקורות: מחלום למציאות.

דמויות: אלכסנדר זייד התייחסות לאנדרטה פיסולית ריאליסטית בדמות "אנדרטת הפרש" בנוף הזכרון הלאומי ציוני.

שיר: על גבעות שייך אברק/ אלכסנדר פן אנשי העליה השנייה/ נתן יונתן

רגע חושבים! שאלה למחשבה ודין שאלה בנושא יחסי יהודים-ערבים בתקופת טרום הקמת המדינה והמציאות המורכבת. זהות מקומית וקשר למדינה.

על גבעות שייך אברק
מילים: אלכסנדר פן

אדמה אדמתי
רחומה עד מותי
רוח רב חרבוניך הרתיח
ארשתיך לי בדם
שאדם וגדם
על גבעות שייך אברק
וחרתיה

המחול בגלים
יעגל עיגולים
עורי שמש - לעד בחרתיה
ביומי ולילי
לי יהוד עמלי
על גבעות שייך אברק
וחרתיה

"קום והתהלך בארץ..."
בנתיבי-אדם, מקום זמן

"קום והתהלך בארץ..."
בנתיבי-אדם, מקום זמן

כתה ה'

אזור הטיול

מישור חוף הכרמל, זכרון יעקב

נצח ישראל לא ישקר

מילים: דן אלמגור

נשיר לחבורה מחוף
עתלית הצעירים
מזכרון יעקב

שלספינת הקשר האנגלית
המתינו בדממה
בלילה על החוף
נשיר לחבורה המנודה
שהאמינה ולבבה בוער

כי נצח ישראל, נצח
ישראל,

נצח ישראל לא ישקר
כי נצח ישראל, נצח
ישראל,

נצח ישראל לא ישקר

נשיר על אהרון המפקד
אשר נפל
ולא נדע היכן
נשיר גם על שרה וראובן
על צמד האחים
איתן ונעמן

נשיר על אבשלום,
על אבשלום
לוחם יפה עיניים ומשורר

כי נצח ישראל...

מושגים:

ציונות וחזון ההתיישבות,
חזון השפה העברית, מזגגה,
שמורה, שחזור.

ערכים:

אהבת הארץ,
כבוד האדם, אחריות,
קבלת האחר.

מן המקורות:

"נצח ישראל לא ישקר"
(שמואל א' כ"ט 26).
"איש תחת גפנו ותחת תאנתו"
(מלכים ב' י"ח).

דמויות:

הברון רוטשילד,
משפחת אהרונסון.

שיר/ סיפור:

לו הייתי רוטשילד/ שמואל רוזנסקי.
נצח ישראל/ דן אלמגור ויאיר רוזנבלום.
אלף נשיקות/ שמרית אור.
(בעקבות מכתבו של אבשלום פיינברג).
שרה גבורת ניל"ו/ דבורה עומר.

רגע חושבים! שאלה למחשבה ודיון

דילמה מוסרית בנושא שיתוף והשתתפות בחיי הקבוצה.

"קום והתהלך בארץ..."
בנתיבי-אדם, מקום וזמן

כתה ה'

אזור הטיול

הכרמל, נחל חיק
ואירוח דרוזי

ההר הירוק תמיד

מילים: יורם טהרלב

מושגים:

ציונות, קק"ל, שביל ישראל,
נחל, אכזב, אסון הכרמל,
קו פרשת המים, שמורה.

ערכים:

אהבת הארץ,
כבוד האדם, אחריות.

מן המקורות:

"כל הנחלים זורמים
אל הים". סיפורי אליהו (ספר מלכים א').

דמויות:

הכרות עם התרבות
והמורשת הדרוזית.

שיר/ סיפור/ אגדה:

ההר הירוק/ יורם טהרלב
אליהו הנביא.
אגדות אליהו.

רגע חושבים! שאלה למחשבה ודיון

התמודדות עם דילמה מוסרית או דילמה הקשורה
לקיימות (שימור לעומת פיתוח).
זהות מקומית וקשר למדינה.

פקחתי את עיני, היה אז
חודש שבת,
ראיתי מעלי ציפור קטנה
אחת
ותכלת השמים וענן יחיד
וראיתי

את ההר הירוק תמיד.

ההר הירוק כל ימות השנה
אני עוד חולם ושואל
לנשום רוחותיך כבראשונה
לשכב בצילך כרמל.

במשחקי ילדות קלי

השיכון

רדפתי פרפרים, החלקתי

במדרון,

ועת חיפשתי לי מסתור ללב

תמים

אז ברחתי

אל ההר הירוק תמיד.

ההר הירוק ...

"קום והתהלך בארץ..."
בנתיבי-אדם, מקום זמנו

כתה ו' אזור הטיול רמת הגולן

מושגים: נחל אל על, הר בנטל, אבני בזלת, רמה, הר געש רדום, הר געש כבוי, הר, עמק, רכס, נחל איתן, נחל אכזב, אפיק הנחל, טורבינות רוח, התיישבות בגולן בעבר ובהווה, מקור השם גולן. הנצחה- שם הישוב "אבני איתן". העיר הסורית.

ערכים: אהבת הארץ, אחריות.

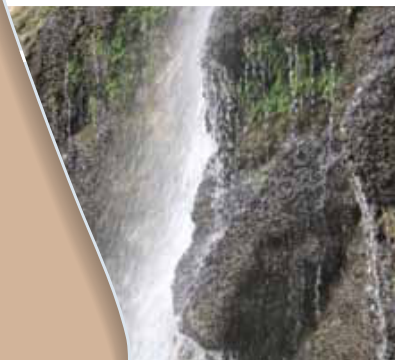
מן המקורות:
"ואת גולן בבשן למנשה"
(דברים ד' 43)

שיר: "ביתי אל מול גולן"/ יוסף נצר.
"לצפון באהבה"/ יגאל בשן.
"מלכות הצפון"/ יובב כץ.

ביתי אל מול גולן מילים: יוסף נצר

איני יודע איך הומים היערות
איך מתכסים גגות בשלג
המרהיב
לי צאלון ניגן, ניגן על סערות
וכליל החורש מספר לי על
אביב.

כאן ביתי, אל מול גולן
עטור מטע וכרם,
כי אני גולדתי כאן
עם עץ הצאלון,
על דשא הגנון
השקנו יחד הירמוך עכור
הזרם.
כפרי הדומים שניערתי משיזף
כממטרות תחתן סובבתי
בשרב
כציפורים שהעירוני בקולן -
כאן ביתי, אל מול גולן

"קום והתהלך בארץ..."
בנתיבי-אדם, מקום זמנו

כתה ו' אזור הטיול

גליל עליון ומקורות הירדן

מושגים: המים בישראל, מקורות הירדן, קו פרשת מים, המוביל הארצי, החולה, שמורה, בית גידול, נדידת ציפורים, שביל ישראל, שבר סורי אפריקאי, אסון המסוקים והנצחה, אצבע הגליל, חצר תל חי, ייבוש החולה. "שירת האגם הגווע"/ פטר מרום.

ערכים:
אהבת הארץ, כבוד האדם, אחריות.

מן המקורות:
ביטויים בנושא מים: באו מים עד נפש, באש ובמים, סערה בכוס מים.
"עם שאינו מכיר את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל" / יגאל אלון.

דמויות: יוסף טרומפלדור, פנחס רוטנברג.

שיר: "לשיר זה כמו להיות ירדן"/ נעמי שמר.
"הזקן מנהריים"/ מרדכי זעירא.
"תל אל קאדי"/ שולמית לבנת.

רגע חושבים! שאלה למחשבה ולדין
התמודדות עם דילמה מוסרית בנושא יבוש החולה וההשפעה האקולוגית. דילמות ערכיות של מנהיגים. התמודדות החקלאים עם להקות הציפורים הנוודות.

לשיר זה כמו להיות ירדן מילים ולחן: נעמי שמר

לשיר
זה כמו להיות ירדן:
אתה מתחיל למעלה בצפון
צונן, צעיר, שוצף ומתחצף
אתה שומע ציפורים בסבך
וכל אחת מהן
ציפור גן עדן
כי לשיר
זה כמו להיות ירדן

ימין
שוטפים כמו ירדן
וכמותו זורם אתה דרומה
על החופים צומח עשב פרא
אבל הלאה הלאה הלאה
גאון מימין
הלא ימין
שוטפים כמו ירדן

כתה ח'

אזור הטיול

מדבר יהודה וימת ים המלח

מושגים: בולענים, ימת המלח, בקעה, מדבר, מדבר בצל הגשם, מעיינות, נווה מדבר, שטפונות. כתבי יד עתיקים שנמצאו בסביבות ים המלח, העיר יריחו.

ערכים: אהבת הארץ, כבוד האדם, אחריות סביבתית.

מן המקורות: יריחו (יהושע פרק ב' ופרק ו').

דמויות: איסיים, יגאל ידין.

שיר: "עין גדי"/איתן פרץ.
"בית הערבה"/חיים חפר ועמוס קינן.

רגע חושבים! שאלה למחשבה ולדיון
התמודדות עם דילמה מוסרית-
שימור מול שימוש באוצרות טבע (מפעלי ים המלח).

עין גדי

מילים: איתן פרץ

ים המוות הכחול בלאט ינוע
וממעל עננה קטנה תשוט.
עץ האשל בדממה יזוע
וכל קו בחול יפה חרוט.
האדמה תצהיב בלהט שמש
ואבק מחניק יעוף ברום
אך עין גדי לא תיבול בכמש,
בה ישלוט גוון ירוק וחום.

עין גדי, עין גדי
מה היה כי צמחת בחמה
עין גדי, עין גדי
איך פלגים בך חותרים
בשממה
עין גדי, עין גדי,
בך היופי יופע בכל הוד
והלב יהרהר ויחמוד
והלב יהרהר ויחמוד.

כתה ז'

אזור הטיול

ירושלים ושפלת יהודה

מושגים: בירת ישראל, ירושלים כנים רבות לה - דתות, מבנים, אוכלוסייה. הנצחה - מוזיאון יד ושם. מערות מסתור, מערות כעמון, סוגי סלעים - קרטון, נארי.

ערכים: אהבת הארץ, כבוד האדם, אחריות. קבלת האחר.

מן המקורות: "עשרה קבין ירדו לעולם תשעה נטלה ירושלים." "אם אשכחך ירושלים, תשכח ימיני".

דמויות: בר כוכבא, הרצל, יצחק רבין.

שיר/ סיפור/ אגדה: שירי ירושלים. אגדות על ירושלים. שמות רבים לירושלים.

רגע חושבים! שאלה למחשבה ודיון
התמודדות עם דילמה מוסרית-
ירושלים כנים רבות לה - שלוש דתות זו לצד זו.

ירושלים של זהב

מילים ולחן: נעמי שמר

אור הרים צלול כיין
ורוח אורנים
נישא ברוח הערביים
עם קול פעמונים.

ובתרדמת אילן ואבן
שבויה בחלומה
העיר אשר בדד יושבת
ובליבה חומה

ירושלים של זהב
ושל נחושת ושל אור
הלא לכל שיריין
אני כינור
ירושלים של זהב
ושל נחושת ושל אור
הלא לכל שיריין
אני כינור